

Η λίμνη Κάρλα αποτελεί διαχρονικά ένα σημείο συνάντησης του ανθρώπου με το υγρό στοιχείο, διαμορφώνοντας ένα πολιτιστικό τοπίο σε διαλεκτική σχέση με το φυσικό περιβάλλον. Στα νερά της άκμασε ένας ιδιότυπος, σχεδόν πρωτόγονος λιμναίος πολιτισμός, του οποίου η αρχή χάνεται στα βάθη των αιώνων. Αναφέρεται από τον Όμηρο, τον Πίνδαρο, τον Βιργίλιο, τον Στράβωνα και πολλούς περιηγητές νεότερων χρόνων. Ο πολιτισμός αυτός χάθηκε το 1962, όταν με ανθρώπινη παρέμβαση η λίμνη αποξηράνθηκε και οι πρώην πια ψαράδες, κάτοικοι της παρακάρλιας περιοχής προσπαθούν τα επόμενα σαράντα χρόνια να επιβιώσουν ως αγρότες και κτηνοτρόφοι. Το 2000 άρχισαν τα έργα επαναλημμυρισμού της λίμνης στα όρια του Ν. Μαγνησίας, τα οποία βρίσκονται σε εξέλιξη ακόμη και σήμερα.

Η ΛΙΜΝΗ ΚΑΡΛΑ

ΜΙΑ ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

ΚΕΙΜΕΝΟ: **ΣΤΑΜΑΤΙΑ ΜΩΡΑΪΤΗ, ΣΩΤΗΡΗΣ ΓΚΑΝΑΤΣΙΟΣ**
 ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: **ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΕΤΣΙΟΣ, ΤΑΚΗΣ ΤΛΟΥΠΑΣ, ΒΟΥΛΑ ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ** (από το φωτογραφικό αρχείο του ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΛΙΜΝΑΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΡΛΑΣ), ΑΕΡΟΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ: **ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΟΥΖΙΩΚΑΣ**

Λίμνη Κάρλα. Αρχαία Βοιβηΐδα. Είναι ονομασίες που από πολύ μικρή ενσωμάτωσα στο λεξιλόγιό μου. Κι ας ακουγόταν απ' τους μεγάλους πιο συχνά η λέξη **Βάλτος**. Ο Βάλτος, τα παράβαλα, τα βαλτοτόπια... Κι όμως νερό δεν έβλεπα πουθενά, μόνο πεδιάδα, που πρασίνιζε την άνοιξη και χρύσιζε το καλοκαίρι.

Γεννημένη στα Κανάλια Μαγνησίας, από παππού ψαρά, ήξερα πως το χωριό μου ήταν κάποτε παραλίμνιο. Απ' τον παππού, όμως, δεν έχω θύμψεις με ιστορίες απ' τη λίμνη και τη ζωή που έσφυζε στα νερά της. Γιατί; Μήπως τη ζωή του δεν τη θεωρούσε παραμύθι; Μήπως τον «πονούσαν» οι αναμνήσεις, μιας και ο τρόπος ζωής στη λίμνη ανήκε ανεπισημασμένα στο παρελθόν; Δεν έχω πια την ευκαιρία να απαντήσω.

Με την πάροδο του χρόνου, η εικόνα της ζωής στην Κάρλα άρχισε να συμπληρώνεται σαν ένα πάζλ, μέσα από διαβάσματα κι από συζητήσεις με ηλικιωμένους. Και τότε διαπίστωσα πως ο τόπος μου έχει πλούσια ιστορία, που η αρχή του χάνεται στα βάθη του χρόνου.

*Βασισμένο στο
 έργο της Μωραΐτη
 Σταματίας και του
 Γκανάτσιου Σωτηρίου
 με τίτλο «Η Οδύσσεια
 του Βάλτου»,
 Δ. Κάρλας, 2001*

Υπόλοιπο της άλλοτε μεγάλης θεσσαλικής λίμνης, ό,τι απέμεινε μετά το άδειασμό της μέσω των Τεμπών στο Αιγαίο, λόγω σεισμών, η Βοιβηίδα έζησε και πορεύτηκε στο χρόνο μαζί πάντοτε με τους παρακάρλιους κατοίκους της, η παρουσία των οποίων μαρτυρείται ανελλιπώς απ' τα προϊστορικά χρόνια ως την αποξήρασή της το 1962.¹ Κι όπως ήταν φυσικό, η λίμνη επηρέασε πολυσιχιδώς τη ζωή των ανθρώπων της.

Η μακροβιότητα της Κάρλας ήταν που μου κέντρισε το ενδιαφέρον κι έγινε έτσι η αρχή μιας πορείας γνωριμίας με την ιστορία της. Συνοδοιπόρος σ' αυτή την πορεία ο **Σωτήρης Γκανάτσιος**. Ξεκινήσαμε τη συζήτηση στοιχείων, κυρίως από συζητήσεις με ανθρώπους που έζησαν στην υγρή αγκαλιά της, ψάρεψαν στα νερά της και γνώρισαν από κοντά τον πλούτο της. Είναι οι ηλικιωμένοι πια πρώην ψαράδες της λίμνης Κάρλας που ζουν στα **Κανάλια**, στο **Ριζόμυλο**, στο **Στεφανοβίκειο**, στο **Καλαμάκι**, στο **Σωτήριο**, σε όλα τα παρακάρλια χωριά. «2000 ψαράδες ήταν σε Λάρισα και Μαγνησία» μας λέει ο **Κων/νος Ντάγγαλος** από το Στεφανοβίκειο «Οι περισσότεροι από τα Κανάλια». Απ' το Δεκαπενταύγουστο ως την Κυριακή των Βαΐων τα παρακάρλια χωριά ήταν γυναικοκρατούμενα. Ανδροκρατούμενη ήταν η λίμνη, μια και οι άνδρες χωρισμένοι σε ομάδες (ντουκιάνια λεγόταν) για εννιά μήνες ζούσαν μέσα στη λίμνη σε καλύβες, φτιαγμένες από τα ραγάζια και τα καλάμια της λίμνης. Ένα ολόκληρο καλαμένιο χωριό μέσα στο νερό. Κι αυτό είναι ένα βασικό στοιχείο ιδιομορφίας του κάρλιου λιμναίου πολιτισμού, ενός πολιτισμού που οι ψαράδες κληρονόμησαν απ' τους πατέρες τους και συνέχισαν και οι ίδιοι, ακολουθώντας μια πορεία ζωής προδιαγεγραμμένη, λες και η μαγεία της λίμνης δεν άφηνε να ξεφύγει κανείς από τα δίχτυα της.

Ένα ακόμη αξιοπρόσεχτο στοιχείο του πολιτισμού αυτού τράβηξε το ενδιαφέρον μας για καιρό κι αύξησε την όρεξή μας να το γνωρίσουμε περισσότερο, το **Καράβι της Κάρλας**. Έτσι λένε οι ψαράδες τις ίσιες, χωρίς καρίνα βάρκες τους, απλές αλλά μοναδικές στην κατάσκευή τους. Με την ίδια κλίση, στις ίδιες διαστάσεις, δε συναντάμε όμοια βάρκα αλλού. «Εδώ (δηλαδή στην περιοχή της Κάρλας) γινόταν τα καράβια, όχι στο Βόλο ή αλλού» μας λέει ο **Δ. Τζαβέλας** από το Καλαμάκι. «Εγώ άρχισα το 1930 σε ηλικία 16 χρόνων και συνέχισα ως το 1962. Ήταν απλό ρηχό πλοίο και ήταν ίσιο, δεν είχε αυτή την κλίση που έχει σήμερα. Ο κ. Βαϊτσάκος τα έφτιαχνε απλά, ίσια. Εγώ τότες με τη συνεργασία των ψαράδων το μετέτρεψα το καράβι, ύψωσα από πίσω, ύψωσα από μπροστά, τον έδωσα κλίση. Πετούσε πάνω στο νερό και όλοι ήταν ευχαριστημένοι. Και έρχονταν από όλα τα χωριά και τα έφτιαχνα εγώ», μαρτυρεί ο παραβομαραγκός **Στ. Τσεκουρόπουλος**.

Κι η ζωή τους για πολλά χρόνια, για εννιά μήνες κάθε χρόνο, ξοδεύονταν στις καλύβες τους, στα καράβια τους, στο ψάρεμα με δίχτυα στα βαθιά ή στα ρηχά με τα «**κατίκια**», όπως έλεγαν τις καλαμένιες ψαροπαγίδες που άπλωναν οι ψαράδες στο χώρο δράσης τους, στο «**φουντάνι**» τους. Κι αυτά τα κατίκια ήταν ακόμα μια πρωτοτυπία, ένα άλλο δείγμα της εφευρετικότητας των κάρλιων ανθρώπων, οι οποίοι ζούσαν σε πλήρη αρμονία με το φυσικό περιβάλλον, αφήνοντας το έργο τους στη λίμνη για τρεις μήνες («**απεργία**») νόμαζαν αυτό το διάστημα), ώστε ο γόνος των ψαριών να εξασφαλιστεί.

Γενικά, η παρακάρλια κοινωνία- κυρίως του 19^{ου} αι. και του πρώτου μισού του 20^{ου}, εποχή για την οποία μπορούμε να έχουμε στοιχεία- ήταν για τα δεδομένα της εποχής εύρωστη οικονομικά, καθώς το μεροκάματο στη λίμνη ήταν εξασφαλισμένο. Ένδειξη ευζωίας είναι και ο τρόπος διασκέδασης των ψαράδων, κάθε δεύτερο Σαββατοκύριακο που επέστρεφαν στο σπίτι τους. « Άνοιξα μπουζουξιδικο. Έρχονταν από Παρασκευή, Σαββατοκύριακο ως Δευτέρα που

ξημέρωνε. Κατευθείαν στην καλύβα Έφερνα μπουζούκια, έφερνα τραγουδίστρια Το κέντρο ήταν οικογενειακό». **Κουτικλιάς**, ταβερνιάρης.

Ήταν μια κοινωνία εξωστρεφής, ανοιχτοχέρα, άνδρες και γυναίκες δουλεύουν και διασκεδάζουν ισότιμα. Μπορεί το μορφωτικό επίπεδο αυτής της κοινωνίας να μην είναι υψηλό, αλλά οι άνθρωποί της είναι ευρηματικοί, έχουν να παρουσιάσουν επιτεύγματα, αναπτύσσουν την προφορική λαϊκή παράδοση ενώ παράλληλα ζουν σε αρμονία με το περιβάλλον.

Έτσι η Κάρλα με τον πλούτο των ψαριών της αποτελεί τη βάση του λιμναίου πολιτισμού, ενός πολιτισμού που κρατά τους παρακάρλιους κατοίκους στον τόπο τους και που με τις ιδιαιτερότητές του συνεχίζει να υπάρχει σχεδόν πρωτόγονος ως τα μέσα του 20ου αι., παρόλο που οι συνθήκες ζωής έχουν αρχίσει να αλλάζουν με γρήγορους ρυθμούς και στη Θεσσαλία. Διατηρείται, βέβαια, γιατί είναι γέννημα των ίδιων των παρακάρλιων ανθρώπων και γιατί η λίμνη με τα ψάρια της είναι ακμάζουσα δίπλα τους.

Μ' αυτό τον τρόπο ζωής πορεύεται η παρακάρλια κοινωνία μέσα στο χρόνο ως το **1962**. Τότε αυτός ο λιμναίος πολιτισμός έσβησε -όχι γιατί οι άνθρωποί του τον πρόδωσαν ούτε γιατί πρόλαβε η εκβιομηχάνιση και η τεχνολογία να τον υποσκελίσει-άλλωστε δε δόθηκε η ευκαιρία για μια τέτοια διαμάχη. Έσβησε, γιατί χάθηκε η βάση του. **Η Πολιτεία αποξήρανε τη λίμνη Κάρλα!**

Η συνειδητοποίηση ότι αυτός ο ιδιόμορφος, πλούσιος στα στοιχεία του, λιμναίος πολιτισμός της Κάρλας έσβησε μετά από ανθρώπινη παρέμβαση ήταν σοκαριστική για μας. Ήταν μια παρέμβαση καλά μελετημένη, με μελέτες – προτάσεις που διάρκεσαν δεκαετίες. Κι είναι να σκεφτεί κανείς πόση υπεροψία, πόση αλαζονεία απέκτησε ο άνθρωπος στο πέρασμα των χρόνων και πίστεψε ότι μπορεί να παρεμβεί και να διαταράσσει οικοσυστήματα, ν' αλλάζει μικροκλίματα, ν' ανατρέψει κοινωνικές δομές και υφιστάμενες οικονομικές διαδικασίες; Είναι άραγε η υπερβολική του αυτοπεποίθηση ότι ο ίδιος, ένας «εν δυνάμει» θεός, μπορεί να αλλάξει την τάξη του κόσμου ή η αμέλειά του για την ολοκλήρωση ενός έργου που ξεκίνησε με θετικές έστω προθέσεις;

Αυτό το ερώτημα δεν μπορεί παρά να προβληματίσει όποιον θελήσει να ερευνήσει βαθύτερα την ιστορία της πολύπαθης Κάρλας. Σ' αυτή την πορεία έρευνας/γνωριμίας με την Κάρλα συγκεντρώσαμε με τον Σωτήρη, εκτός από άλλα στοιχεία, και πλούσιο αρχειακό υλικό από ντόπιες εφημερίδες. Διαβάζουμε σ' αυτές ότι ο Υπουργός Δημοσίων Έργων κ. **Γκίκας** στο λόγο του κατά τα εγκαίνια της σήραγγας τονίζει: «*Η επιφάνεια της λίμνης περιορίζεται από 85-100.000 σε 65.000 στρέμματα... Η λίμνη θα εκκενωθεί αρχικά πλήρως ίνα καταστή δυνατή η εκτέλεση των προβλεπομένων τεχνικών έργων*».

Ήταν δηλ. κυβερνητική απόφαση, σε αντίθεση με τις μελέτες, να αδειάσει ολοκληρωτικά η λίμνη, να γίνουν τα απαιτούμενα έργα και να πληρωθεί με νερό ένα μέρος της παλιάς λίμνης. **Αυτή η πλήρωση δεν έγινε όμως.** Ήταν ο βραδυκίνητος κρατικός μηχανισμός με τη γραφειοκρατική του τροχοπέδη που άφησε χρονικό περιθώριο να μορφωθούν και να παγιωθούν νέες περιβαλλοντικές, κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες; Ήταν η ευκαιρία που δόθηκε στους τότε υπηρετούντες την πολιτική να έχουν πολιτικό όφελος αυξάνοντας την πολιτική τους πελατεία με το να υπόσχονται κλήρους γης στους πρώην ψαράδες; Ή μήπως οι αρχικές προθέσεις δεν ήταν τελικά τόσο θετικές, αλλά στόχευαν εξ' αρχής στην ολική αποξήρανση, δεν επιθυμούσαν, όμως, και την κατά μέτωπο σύγκρουση με την τοπική κοινωνία; Τώρα, κρίνοντας από το αποτέλεσμα, έχοντας γνωρίσει κανείς τις αρνητικότερες επιπτώσεις της αποξήρανσης σ' όλα τα επίπεδα, δικαιούται να σκέφτεται κι

αυτή την παράμετρο.

Γεγονός, όμως, είναι ότι η άλλοτε ακμάζουσα λίμνη μετατράπηκε σε πεδιάδα. Μαζί με τα νερά της στράγγισε και η ζωή σ' αυτή. Έχασαν οι άνθρωποι τα ψάρια, τα πουλιά, τη δουλειά τους, την ιδιόρρυθμη διαχείριση της λίμνης και στο εξής φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον της περιοχής μαράζωσαν. Περιβαλλοντικά και οικονομικά προβλήματα, μετανάστευση, αλλαγή νοοτροπίας ακολούθησαν την αποξήρανση. Ο κίνδυνος ερημοποίησης του θεσσαλικού κάμπου είναι μεγάλος στις μέρες μας, τα άλλοτε πολυπληθή παρακάρλια χωριά τώρα είναι χωριά γερόντων.

Οι πρώην ψαράδες, χάνοντας το γνωστό ρυθμό ζωής στη λίμνη, άρχισαν μετά την αποξήρανση, όσοι απ' αυτούς δε μετανάστευσαν, έναν πολύχρονο αγώνα για απόκτηση κλήρου γης. Με τους αγώνες τους κατάφεραν να χαρακτηριστεί η αποκαλυφθείσα γη «Δημόσια» και να μην ικανοποιηθούν οι ορέξεις κάποιων επίδοξων τσιφλικάδων για κατοχή αυτής της γης. Νέος κύκλος αγώνων από τους ίδιους ανθρώπους στόχευαν στην Αγροτική τους Αποκατάσταση, να τους δοθεί δηλαδή από το Δημόσιο κλήρος κατά κυριότητα Αυτό δεν έγινε, όμως, ποτέ στην περιοχή της Κάρλας, σε αντίθεση με ό,τι συνέβαινε σε άλλες περιοχές με παρόμοιο ιστορικό, παρόλο που ψηφίστηκε νόμος που δικαίωνε τους πρώην ψαράδες.

ΤΟ 1962, ΑΥΤΟΣ Ο ΛΙΜΝΑΙΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΕΣΒΗΣΕ, ΟΧΙ ΓΙΑΤΙ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΤΟΥ ΤΟΝ ΠΡΟΔΩΣΑΝ, ΟΥΤΕ ΓΙΑΤΙ ΠΡΟΛΑΒΕ Η ΕΚΒΙΟΜΗΧΑΝΙΣΗ ΚΑΙ Η ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΝΑ ΤΟΝ ΥΠΟΣΚΕΛΙΣΕΙ. Η ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΑΠΟΞΗΡΑΝΕ ΤΗ ΛΙΜΝΗ ΚΑΡΛΑ.

Η γη καλλιεργούνταν με σιτηρά σε παραχωρημένους κατά χρήση κλήρους, αλλά η σοδειά δεν ήταν η αναμενόμενη. Οι βροχές μετέτρεπαν τα χωράφια σε βάλτο κι ο σπόρος σάπιζε πολλές χρονιές. Την αγωνία των αγροτών, τη στενοχώρια για το χρέος που έμεινε στην Αγροτική Τράπεζα χωρίς έσοδα για να αποσβεστεί, την έχω βιώσει από παιδί ως μέλος αγροτικής οικογένειας. Ωστόσο, το 1986-87 η Πολιτεία, παρά το νόμο, επέτρεψε δυναμική καλλιέργεια αυτών των εδαφών, αναπερώνοντας έτσι τις ελπίδες των αγροτών για Αγροτική Αποκατάσταση και εκτονώνοντας δυνάμεις αντίδρασης που επιθυμούσαν άμεση λύση του προβλήματος. Μάλιστα το 1988 κατασκεύασε μικρούς ταμιευτήρες στην περιοχή Καλαμακίου- Καστριού, που υπάρχουν ως

σήμερα, και ένας στην περιοχή Καναλιών –Στεφανοβικείου, έκτασης 3.500 στρεμμάτων.

Απ' το 2000 και μετά βρίσκεται σε εξέλιξη το έργο επανασύστασης της λίμνης Κάρλας. Δημιουργείται ένας ταμιευτήρας 38.000 στρεμμάτων στο Ν. Μαγνησίας που συμπεριέλαβε και το μικρό ταμιευτήρα Καναλιών – Στεφανοβικείου. Η πρώτη δεκαετία του 21^{ου} αι. εξαντλείται, χωρίς τα έργα να έχουν ολοκληρωθεί στο σύνολό τους. Έχει κατασκευαστεί ένα μεγάλο μέρος αυτών και με «γρήγορες» επεμβάσεις φορέων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης η νέα λίμνη έχει αρχίσει να γεμίζει με νερό από το Φεβρουάριο του 2009. Η

παρακάρλια κοινωνία χαιρετίζει με χαρά το έργο, έστω κι αν, όπως λένε οι παλιοί ψαράδες, η νέα λίμνη είναι πιο μικρή κι έχει για όχθες τεχνητά αναχώματα. Το νερό που έχει απλωθεί στην έκτασή της προσέλκυσε πουλιά και γέμισε ήδη με ψάρια. «Δεν το ξέρεις; Ο γόνος από τα ψάρια ζει 60-100 χρόνια» μας πληροφόρησε ο **Δ. Καλαμίδας**, πρώην ψαράς από τα Κανάλια, και μας άφησε άφωνους.

Η εικόνα της λίμνης πανοραμικά, ψηλά από το δρόμο που οδηγεί από τα Κανάλια στο Κεραμίδι και το Βένετο, κυρίως το πλιοβασίλεμα, είναι σκέτη μαγεία. Είναι να μην αναρωτιέται κανείς για τη δύναμη της φύσης, για τους θαυμαστούς μηχανισμούς της που «ξυπνούν», «ξεσκουριάζουν» και ήδη παράγουν έργο;

Η λίμνη, η νέο-Βοιβηίδα όπως μας αρέσει να την αποκαλούμε, γεμίζει με νερό και γεμίζει κι εμάς με ελπίδες για αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος, για ζωντάνεμα ενός υγροβιότοπου πολύ πλούσιου σε κλωρίδα, ορνιθοπανίδα και ιχθυοπανίδα, για αποκατάσταση του μικροκλίματος της περιοχής, αλλά και με ελπίδες για βιώσιμη ανάπτυξη της παρακάρλιας κοινωνίας, για επιστροφή του ντόπιου πληθυσμού στην περιοχή, για τουριστική ανάπτυξη αυτής.

Χρειάζεται όμως ζήλος, δουλειά με μεράκι κι όχι απλή διεκπεραίωση εντολών, για να πραγματοποιηθούν οι ελπίδες αυτές. Και οι ευθύνες πέφτουν πρώτα απ' όλα στους ιθύνοντες, στους επιφορτισμένους με αρμοδιότητες κρατικούς φορείς. Τα όσα στο παρελθόν συνέβησαν μας δίδαξαν και όξυναν τη ματιά μας. Έτσι με άγρυπνο μάτι παρακολουθούμε τις εξελίξεις.

Με απογοήτευση είδαμε την τελευταία δεκαετία πολλά χρονοδιαγράμματα να παραβιάζονται, αρμοδίους να αργούν να αναλάβουν αρμοδιότητες και πρωτοβουλίες, τη γραφειοκρατία με τη βραδύτητά της να εξανεμίζει το ζήλο των όποιων ζηλωτών του έργου, μελέτες να γίνονται παραλείποντας σημαντικές παραμέτρους και τμήματα του έργου να αργούν να ολοκληρωθούν.

Τα προβλήματα που είναι απόρροια των παραπάνω υπάρχουν. Η κτηνοτροφία ελεύθερας βοσκής που άκμαζε στην περιοχή και έβοσκε στη λεκάνη της λίμνης έμεινε χωρίς βοσκοτόπια. Η έλλειψη αυτή ή το ότι πολλές αγελάδες της περιοχής εγκλωβίστηκαν στο νερό, ήταν η αιτία της θλιβερής εικόνας νεκρών αγελάδων στις όχθες και στο νερό της λίμνης; Στον τοπικό τύπο διαβάζουμε για νεκρά ψάρια στην Κάρλα. Δεν είναι να αναρωτηθεί κανείς για την ποιότητα του νερού που έρχεται από τον Πηνειό;

Η σκέψη και η διάθεσή μας βαραίνει, όταν τα αναλογιζόμαστε. Κι ο άνθρωπος; Ο ψαράς; Που η Πολιτεία τον έκανε αγρότη; Που ως αγρότη δεν άκουσε το Νομοθέτη και δεν του έδωσε κλήρο, για να τον αποβάλλει τώρα από τη λεκάνη της λίμνης; Κι όχι μόνο απ' αυτή. Προχώρησε σε αναγκαστική απαλλοτρίωση ιδιοκτητών παραλίμνιων περιοχών, με χρήματα από το Ευρωπαϊκό και το Ελληνικό Ταμείο. Αποτέλεσμα οι αγώνες αυτών των ανθρώπων να μην έχουν τελειώσει. Μεταφέρθηκαν πια στις αίθουσες των δικαστηρίων, ελληνικών και ευρωπαϊκών, με αίτημα την Κοινωνική τους Αποκατάσταση.

Ένα νόμισμα, το ξέρουμε όλοι, δεν έχει ποτέ μια όψη. Έτσι οι ελπίδες μας πορεύονται χέρι-χέρι με την ανησυχία. Ανησυχία, μήπως παγιωθούν και πάλι νέες καταστάσεις μη επιθυμητές, μήπως οι ασυντόνιστες ή οι αργοπορημένες ενέργειες δώσουν χρονικό περιθώριο σε δυνάμεις της φύσης ανεξέλεγκτες ν' αναπτυχθούν. Μήπως τα προβλήματα που αναφέρθηκαν αντιμετωπιστούν από την Πολιτεία όχι με ειλικρινή διάθεση επίλυσης μαζί με την τοπική κοινωνία, για το καλό αυτής, αλλά με διάθεση συγκάλυψης, αποσιώπησης, αποσπασματικής αντιμετώπισης, ερήμην της τοπικής κοινωνίας ή χειρότερα με μια επίφαση συνεργασίας μαζί της, για το καλό ολίγων.

Σίγουρα η περιοχή της Κάρλας διανύει ως φυσικό και ανθρώπινο τοπίο μια μεταβατική περίοδο. Θέλουμε να βλέπουμε τα θετικά που έχουν γίνει και να ελπίζουμε πως τα όποια εμπόδια γρήγορα θα ξεπεραστούν. Κι εδώ είναι οι ευθύνες όλων μας, όσοι θέλουμε να λεγόμαστε ενεργοί πολίτες, να αγρυπνούμε και να αντιδρούμε σε ό,τι αρνητικό, να συνεργαζόμαστε για να προλαβαίνουμε αρνητικές εξελίξεις.

Κι αν υιοθετήσουμε την άποψη που θέλει οι λίμνες να είναι ο γήινος οφθαλμός, το εξαίσιο μάτι της μπτέρας Φύσης, τότε τη λίμνη Κάρλα, που της στερήσαμε εμείς οι άνθρωποι μια φορά το βλέμμα, οφείλουμε να τη φροντίσουμε και να της χαρίσουμε ξανά τη λάμψη της, που απ' το όνομά της και μόνο δικαιούται (Βοιβηίδα: από το όνομα Φοίβη = λαμπερή), για να ξαναγυρίσει έτσι στα νερά της ο **Ήταυρος**, η νεράίδα της ή κατά τους αρχαίους η Νύμφη Βοιβιάς, η προστάτιδα της λίμνης, για την οποία ο Πίνδαρος αναφέρει ότι τιμάται ιδιαίτερα στη Θεσσαλία.

Σημείωση 1: Η διαχρονική παρουσία ανθρώπινης δραστηριότητας στη λίμνη Κάρλα από την Εποχή του Λίθου (Προϊστορική εποχή) ως τις μέρες μας παρουσιάστηκε με μια σειρά εισηγήσεων για τα Προϊστορικά, Κλασικά, Βυζαντινά, Οθωμανικά και Νεώτερα χρόνια σε ημερίδα που έγινε στις 31-5-2009 στο ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΙΜΝΑΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΡΛΑΣ στα Κανάλια Μαγνησίας με θέμα: «ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΑ ΣΤΗ ΛΙΜΝΗ ΚΑΡΛΑ».